

กฎหมายบังคับโทษ : ปัญหาเกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อย

นริศร์ พรรณพัฒน์*

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธานี วรรณิทธิ์**

บทคัดย่อ

การบังคับโทษมีภารกิจในการดำเนินการบังคับโทษผู้ที่ได้กระทำความผิดในลักษณะต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์ของการลงโทษและตามวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษ โดยมุ่งไปที่การแก้ไขเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลที่ถูกพิพากษาว่าทำผิดและคืนคนดีสู่สังคม กฎหมายบังคับโทษจำคุก ได้แก่ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 เป็นต้น และหน่วยงานภาครัฐหลักที่ทำหน้าที่บริหารจัดการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของภารกิจกฎหมายบังคับโทษคือ กรมราชทัณฑ์¹

การบังคับโทษในประเทศไทยได้กระทำโดยมุ่งควบคุม และลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่ามุ่งที่จะแก้แค้น ซึ่งวิธีการที่ถูกต้องในการบังคับโทษนั้นนอกเหนือจากการลงโทษผู้กระทำผิดแล้ว ยังมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญคือ ต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมแก้ไขผู้กระทำผิดกฎหมายนั้น ให้สามารถกลับเข้าสู่สังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุขต่อไป ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก²

การบังคับโทษจำคุกมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล และมีภารกิจที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบกับกฎหมายอาญาและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ด้วยเหตุนี้กฎหมายบังคับโทษที่ดี นอกเหนือจากการมุ่งปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้กระทำผิดให้กลับคืนเป็นคนดีของสังคมแล้ว ต้องมีลักษณะที่คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคล เพราะการบังคับโทษทางอาญามีผลกระทบต่อบุคคลมาก จึงจำเป็นต้องมี “ความเป็นธรรม” ตลอดทั้งในการบังคับโทษจำคุกนั้นจะต้องกระทำโดยเปิดเผยที่แสดงถึง “ความโปร่งใส ตรวจสอบได้” อันเป็นหลักของ “ความเป็นประชาธิปไตย” ในประการต่อมาด้วย เป็นไปในทำนองเดียวกันกับกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ดี มาตรการหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริมจุดมุ่งหมายต่าง ๆ ข้างต้นของการบังคับโทษ ให้เป็นกฎหมายที่มีประสิทธิภาพนั้นก็คือ “การสงเคราะห์หลังปล่อย” (Aftercare Service)

การสงเคราะห์หลังปล่อย (After - care Services) นี้ สำหรับในประเทศไทยเรานับว่ายังไม่เป็นที่รู้จักหรือแพร่หลายมากนัก เนื่องจากยังขาดการยอมรับจากสังคม ขณะที่ในต่างประเทศนั้นการสงเคราะห์หลังปล่อยจะได้รับความสนใจและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง

คำว่า “สงเคราะห์หลังปล่อย (After - Care Services)” เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ (After - Care of Discharged Offender)” ซึ่งแต่เดิมสังคมไทยเรารู้จักคำว่า “การสงเคราะห์ผู้

* นักศึกษาหลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

**ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

¹ ฉณิต ฐ นคร, กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555), น. 46-48.

² ธานี วรรณิทธิ์, กฎหมายราชทัณฑ์ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558), น. 39-40.

พันโทฯ” เสียมากกว่า แต่เพื่อเป็นการเคารพในคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และคำนึงถึงหลักสิทธิมนุษยชน เพื่อจะหลีกเลี่ยงการตราแก่ผู้พันโทฯ จึงหลีกเลี่ยงคำว่า “การสงเคราะห์ผู้พันโทฯ” หันมาใช้คำว่า “การสงเคราะห์หลังปล่อย” แทน ซึ่งตรงกับศัพท์ภาษาอังกฤษว่า After – Care Services อันเป็นความหมายที่เข้าใจกันทั่วโลก³

การสงเคราะห์หลังปล่อยมีการให้คำจำกัดความไว้ดังนี้

จากการประชุมสหประชาชาติ ครั้งที่ 2 เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรมและการแก้ไขผู้กระทำผิด ณ กรุงลอนดอน ในปี ค.ศ. 1960 ได้ให้คำจำกัดความว่า การสงเคราะห์หลังปล่อยหมายถึง การให้โอกาสผู้พันโทฯกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในชุมชน และให้ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ จิตใจ อาทิเช่น การช่วยเหลือในสิ่งที่เกี่ยวกับความต้องการพื้นฐาน เสื้อผ้า อาหารเครื่องนุ่งห่มที่พักอาศัย การรักษาพยาบาล ตลอดจนการจัดหาเอกสารต่างๆที่จำเป็น รวมทั้งให้ความสำคัญเป็นพิเศษในเรื่องความต้องการทางด้านอารมณ์ของผู้พันโทฯ การจัดหางานให้ทำ การให้คำแนะนำปรึกษา และการให้ความเป็นเพื่อน เป็นต้น⁴

วรรณ วิชิตนันท์⁵ อธิบายว่า การสงเคราะห์หลังปล่อย คือ การช่วยเหลือที่ให้ประโยชน์แก่ทั้งผู้พันโทฯและสังคม โดยการให้ความช่วยเหลือให้ผู้พันโทฯได้มีโอกาสได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมด้วยดี และเป็นการช่วยให้สังคมได้ปลอดภัยจากอาชญากรรม อันทำให้สถาบันสังคมได้มีสวัสดิภาพที่มั่นคงอีกด้วย

ทวี ชูทรัพย์⁶ กล่าวว่า การสงเคราะห์หลังปล่อย คือ การสงเคราะห์ผู้ต้องขังที่ได้รับการพักการลงโทษ หรือได้รับการปลดปล่อย ซึ่งนับเป็นเรื่องที่จำเป็นสำหรับผู้กระทำผิด เนื่องจากบุคคลเหล่านี้อาจประสบปัญหาบีบคั้นกดดันต่างๆ ในที่สุดอาจหวนกลับไปประกอบอาชญากรรมอีก อันเป็นภัยต่อสังคมและสุจริตชนได้ ดังนั้น ในนานาอารยประเทศซึ่งได้ตระหนักถึงภัยแห่งการกระทำผิดซ้ำ จึงได้ดำเนินการสงเคราะห์ผู้ได้รับการปลดปล่อยอย่างแข็งขัน

นันทนา ชัยจิตวนิช⁷ กล่าวว่า การสงเคราะห์หลังปล่อยเป็นวิธีการให้โอกาสแก่ผู้กระทำผิดให้ได้รับการดูแลสงเคราะห์ภายหลังจากที่เขาได้รับการปล่อยตัวแล้ว โดยให้ความช่วยเหลือทางด้านวัตถุ จิตใจ และอารมณ์ เพื่อให้เขาสามารถกลับไปใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

จากคำจำกัดความต่างๆ ข้างต้น ผู้เขียนจึงขอให้ความหมายของการสงเคราะห์หลังปล่อย ในมุมมองของนักกฎหมายว่า การสงเคราะห์หลังปล่อย เป็นมาตรการทางกฎหมายที่ใช้กับผู้กระทำผิด เพื่อแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้กระทำผิดให้สามารถดำรงชีวิตในอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำผิดและมี

³ นันทนา ชัยจิตวนิช, “ความเป็นไปได้ในการพัฒนาบทบาทขององค์กรเอกชนต่อการสงเคราะห์หลังปล่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรเอกชนในกรุงเทพมหานคร,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534).

⁴ Patrick Barry, The Organization of After – Care, (The Organization of After – Care, 1966), pp. 5

⁵ วรรณ วิชิตนันท์, “ความจำเป็นของการปรับปรุงและขยายงานบ้านกึ่งวิถี.” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522), น. 47

⁶ ทวี ชูทรัพย์, “การสงเคราะห์ผู้ต้องขังและผู้พันโทฯในต่างประเทศ,” (เอกสารในการสัมมนาเรื่อง การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้พันโทฯ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2523).

⁷ นันทนา ชัยจิตวนิช, *อ้างแล้ว* เซิงอรรถที่ 5, น. 27.

ความรับผิดชอบต่อสังคม โดยวิธีการควบคุมดูแลสอดส่องผู้กระทำผิดหลังจากพ้นโทษหรือระหว่างการคุมประพฤติ อีกทั้งยังให้ความช่วยเหลือทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจ ให้คำแนะนำปรึกษาและให้ความเป็นเพื่อนกับผู้กระทำผิด เพื่อให้เขาไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

1. บทนำ

ปัญหานักโทษล้นเรือนจำ เป็นปัญหาที่สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังมีปัญหาเรื่องการบังคับใช้กฎหมายอยู่มาก โดยเฉพาะกฎหมายในชั้นบังคับโทษในคดีอาญา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเทศไทยยังไม่ให้ความสำคัญกับกฎหมายบังคับโทษหรือการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดมากเพียงพอ ทั้งที่กฎหมายบังคับโทษนั้นเป็นส่วนที่สำคัญอย่างมากในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ไม่แพ้ส่วนของกฎหมายสารบัญญัติ (ประมวลกฎหมายอาญา) หรือ กฎหมายวิธีสบัญญัติ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา) เพราะเป็นกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับตัวผู้กระทำผิดโดยตรง ผู้กระทำผิดผู้นั้นจะกลับมากระทำผิดอีกหรือไม่ ขึ้นอยู่กับกฎหมายบังคับโทษทั้งสิ้นว่าสามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดผู้นั้นได้มากน้อยเพียงใด อีกทั้งยังไม่มีบทกฎหมายที่บังคับใช้อย่างชัดเจน จะมีที่เกี่ยวข้องก็จะกระจัดกระจายไปตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ ไม่มีความเป็นเอกภาพ ส่งผลให้แม้จะมีระเบียบข้อบังคับของกรมคุมประพฤติหรือหน่วยงานราชทัณฑ์ที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อยออกมาออกมาก็ไม่อาจใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง

กล่าวโดยสรุปถึงความสำคัญปัญหา คือ ในประเทศไทยเรานั้นยังไม่ให้ความสำคัญกับการบังคับโทษอย่างเพียงพอ ดูได้จากกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบังคับโทษนั้นมีน้อยมาก เช่น พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 ที่เก่า ไม่ได้รับการแก้ไขมาเป็นเวลานาน ส่งผลให้การบังคับโทษของไทยไม่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้ และก็จะกลับมากระทำผิดอีก ส่งผลให้จำนวนนักโทษล้นเรือนจำ เมื่อศึกษาถึงแนวทางในการแก้ปัญหาของต่างประเทศจึงพบว่า ในต่างประเทศจะให้ความสำคัญกับกฎหมายบังคับโทษเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่เป็นประเทศแรกที่บัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังพ้นโทษ และปัญหานักโทษล้นคุกของญี่ปุ่นที่เคยมีปัญหามากครั้งหลังช่วงสงครามโลกครั้งที่สองกลับหมดไป และสามารถควบคุมได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และสาเหตุของปัญหา รวมถึงแนวทางการแก้ไขของต่างประเทศ ผู้เขียนจึงเห็นความสำคัญในการที่จะศึกษาถึงปัญหาและแนวทางการแก้ไขดังกล่าว เพื่อที่จะนำมาแก้ไขปรับใช้ได้ อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพต่อไป

2. หลักการและประโยชน์ของการสงเคราะห์หลังปล่อย⁸

หลักของการสงเคราะห์หลังปล่อย นับเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่ให้การสงเคราะห์หลังปล่อย เพื่อให้ความช่วยเหลือ ฟื้นฟู พัฒนาผู้พ้นโทษให้สามารถกลับตัวเป็นคนดี

⁸ สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. (2517). รายงานสรุปผลและมติที่ประชุมทางวิชาการเรื่อง “การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษและผู้ต้องโทษในประเทศไทย,” ณ ตึกมหิตลสภาสังคมฯ.

ให้สามารถกลับไปใช้ชีวิตปกติอยู่ในสังคมได้ อันเป็นการป้องกันสังคมให้ปลอดภัยจากอาชญากรรมที่เกิดจากการกระทำผิดได้ทางหนึ่ง ซึ่งหลักการของการสงเคราะห์หลังปล่อยมีดังต่อไปนี้

1. จะต้องเป็นการช่วยเหลือที่ตรงต่อปัญหาและความต้องการของผู้พ้นโทษ และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้พ้นโทษกลับไปกระทำผิดซ้ำอีก อันเป็นการป้องกันปัญหาอาชญากรรม

2. จะต้องมีการฟื้นฟูบูรณภาพทางสังคมของผู้พ้นโทษ อาทิเช่น มีการสงเคราะห์ในด้านการศึกษา คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา หรือญาติพี่น้องภายในครอบครัว หรือปัญหาเกี่ยวกับการศึกษาของบุตร รวมทั้งปัญหาความเดือดร้อนของครอบครัวในกรณีอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับสังคมภายนอกด้วย

3. จะต้องช่วยปรับสภาพชีวิตของผู้พ้นโทษให้สามารถช่วยเหลือตนเอง เพื่อจะได้เป็นพลเมืองดีของสังคมต่อไปได้

4. จะต้องฟื้นฟูทั้งทางด้านจิตใจและฟื้นฟูด้านอาชีพแก่ผู้พ้นโทษ

5. ในบางกรณีจำเป็นจะต้องพิจารณาถึงการโยกย้ายหรือตั้งถิ่นฐานใหม่ของผู้รับการสงเคราะห์ และครอบครัวด้วย ทั้งนี้เพื่อขจัดปัญหาความขัดแย้งดั้งเดิมที่มีอยู่หรือการแก้แค้นทดแทนจากคู่อริ ตลอดจนการป้องกันปัญหาการไม่ได้รับการยอมรับจากชุมชนที่เคยอยู่อาศัยแต่เดิมด้วย

ซึ่งหลักการดังกล่าวนับว่าเป็นแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องกับข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง กับข้อเสนอแนะในส่วนที่เกี่ยวข้องของสหประชาชาติ ข้อ 80 ที่กล่าวว่า “นับแต่แรกต้องคำพิพากษา ควรจะได้พิจารณาล่วงหน้าไปถึงอนาคตของผู้ต้องขังภายหลังการพ้นโทษ และควรส่งเสริมช่วยเหลือให้เขาได้ธำรงรักษาหรือสถาปนาความสัมพันธ์กับบุคคล หรือองค์การภายนอกเรือนจำ เพื่อช่วยขยับขยายให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุดแก่ครอบครัวของเขา กับการฟื้นฟูให้เขากลับเข้าสู่สังคม”

การสงเคราะห์หลังปล่อยสามารถแบ่งออกไปเป็น 2 ประเภท คือ⁹

1. การสงเคราะห์แบบไม่บังคับ (Voluntary After – Care)

การสงเคราะห์ประเภทนี้จัดให้โดยไม่บังคับ ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้พ้นโทษเอง โดยให้แก่ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยอย่างไม่มีเงื่อนไข ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยเมื่อครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล (Discharged Offender) และผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยเนื่องจากได้รับพระราชทานอภัยโทษ เป็นต้น

2. การสงเคราะห์แบบบังคับ (Compulsory After – Care)

เป็นการสงเคราะห์ที่มีเงื่อนไขให้แก่ผู้ต้องขังที่ได้รับการปลดปล่อยอย่างมีเงื่อนไข ได้แก่ ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยก่อนครบกำหนดโทษตามคำพิพากษาของศาล โดยได้รับการพักการลงโทษ หรือลดวันต้องโทษจำคุก เป็นต้น การสงเคราะห์ประเภทนี้จึงเป็นการสงเคราะห์โดยการติดตามดูแล หรือที่เรียกว่า การคุมประพฤติ ให้ผู้ที่ได้รับการปลดปล่อยปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้โดยเคร่งครัด

การสงเคราะห์หลังปล่อยนั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นและมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

⁹ Patrick Barry, *อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 6*, pp. 1-2.

1. ประโยชน์ต่อผู้กระทำผิด เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดได้กลับตนเป็นคนดี โดยมีการฟื้นฟูผู้กระทำผิดในทางสติปัญญา ความสามารถทางจิตใจ ทางสังคม และส่งเสริมให้ผู้กระทำผิดประกอบอาชีพโดยสุจริตต่อไป

2. ประโยชน์ต่อสังคม เป็นการช่วยลดภาระในการปราบปรามของระบบงานยุติธรรม และช่วยประหยัดงบประมาณของรัฐในการที่จะไม่ให้มีการสูญเสียเกิดขึ้นจากการกระทำผิดอีก โดยการสงเคราะห์หลังปล่อยนั้นเป็นวิธีการหนึ่งป้องกันไม่ให้ผู้กระทำผิดกลับไปกระทำผิดซ้ำในสังคม และในขณะเดียวกันผู้กระทำผิดก็มีโอกาสทำงานหารายได้เลี้ยงดูตนเองและครอบครัว

3. ประโยชน์ต่อเศรษฐกิจ เป็นการส่งเสริมและพัฒนาด้านเศรษฐกิจ กล่าวคือ เมื่อไม่มีการกระทำผิดเกิดขึ้น ก็ส่งผลถึงเศรษฐกิจให้ดีขึ้น

4. เป็นการปฏิบัติตามหลักมนุษยธรรมและหลักเมตตาธรรมที่สอดคล้องกับหลักการทางศาสนาและความเจริญทางอารยธรรมแห่งสังคมมนุษย์

5. เป็นการเสริมสร้างความปลอดภัยในชีวิตร่างกายและทรัพย์สินของประชาชนในสังคม

3. การสงเคราะห์หลังปล่อยในต่างประเทศ

การสงเคราะห์หลังปล่อย (After-Care Services) เป็นแนวทางที่ใช้ปัจจัยทางชุมชน หรือทรัพยากรทางสังคมให้ความช่วยเหลือแก่ผู้พ้นโทษ ซึ่งในประเทศไทยยังมีการดำเนินการอยู่ในวงจำกัด ยังไม่เป็นที่แพร่หลาย และยังไม่มีความหมายที่บังคับใช้อย่างเป็นระบบ แต่สำหรับในต่างประเทศนั้น การสงเคราะห์หลังปล่อยได้รับการส่งเสริมและเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง จนถึงขนาดมีการบัญญัติมาตรการต่างๆที่เป็นการสงเคราะห์หลังปล่อยมาบังคับใช้อย่างเป็นระบบ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

3.1 ข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำสำหรับปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง

เป็นข้อกำหนดที่ได้รับการรับรองโดยสหประชาชาติ (UN) ในการประชุมสมัชชาสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้กระทำผิด ครั้งที่ 1 ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงเจนีวา ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ในปี พ.ศ. 2498

ข้อกำหนดนี้ไม่ใช่กฎหมายที่จะใช้บังคับได้ในทุกประเทศ แต่ถือว่าเป็นข้อตกลงระหว่างรัฐภาคีสมาชิก (รวมทั้งประเทศไทย) ที่มีความเห็นเป็นไปในทางเดียวกันในการที่จะปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง ซึ่งประเทศที่เห็นด้วยและร่วมลงนามก็จะนำข้อกำหนดนี้ไปบัญญัติเป็นกฎหมายในประเทศของตน เพื่อให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมในประเทศนั้น ๆ โดยในส่วนที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อย ก็ได้มีการกำหนดเอาไว้ ดังนี้

ข้อ 64 ภาระของสังคมมิได้ยุติลงไปในทันทีที่ผู้ต้องขังพ้นโทษ ฉะนั้นควรมีองค์การรัฐบาลหรือเอกชนที่สามารถหาทางช่วยเหลือภายหลังปลดปล่อยอย่างมีประสิทธิภาพ ในทางที่จะลดความรังเกียจผู้ต้องขัง และในทางฟื้นฟูให้เขากลับสู่สังคมได้โดยปกติ

ข้อ 79 ควรเอาใจใส่เป็นพิเศษในอันที่จะดำรงรักษา และปรับปรุงให้ดีขึ้นซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างผู้ต้องขังและครอบครัวของเขาให้เกิดประโยชน์มากที่สุดแก่ทั้งสองฝ่าย

ข้อ 80 นับแต่แรกต้องคำพิพากษา ควรจะได้พิจารณาล่วงหน้าไปถึงอนาคตของผู้ต้องขัง ภายหลังการพ้นโทษ และควรส่งเสริมช่วยเหลือให้เขาได้ธำรงรักษาหรือสถาปนาความสัมพันธ์กับบุคคล หรือองค์การภายนอกเรือนจำ เพื่อช่วยชดเชยให้เกิดผลประโยชน์มากที่สุดแก่ครอบครัวของเขา กับการ พ้นฟูให้เขากลับเข้าสู่สังคม

ข้อ 81 (1) หน่วยงานราชการหรือองค์กรอื่น ๆ ซึ่งทำหน้าที่สงเคราะห์ผู้พ้นโทษให้กลับคืนสู่ สังคมนั้น ควรจะได้ดำเนินการตามความจำเป็นเท่าที่จะทำได้ให้เป็นที่มั่นใจว่าผู้พ้นโทษจะได้รับเอกสาร และหนังสือแจ้งรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเขา จะมีที่พักอาศัยอันควรแก่อดีตภาพ จะมีงานอาชีพให้ทำ จะมีเครื่องนุ่งห่มตามจำนวนอันเหมาะสมกับดินฟ้าอากาศและฤดูกาล จะมีค่าพาหนะไปถึงที่หมาย ปลายทาง และค่าอาหารในระยะแรกปล่อยตัว

(2) เรือนจำพึงอำนวยความสะดวกให้ผู้แทน ซึ่งเป็นที่เชื่อถือรับรองขององค์กร ดังกล่าว เข้าไปในเรือนจำและพบปะผู้ต้องขังได้ ตั้งแต่มีคำพิพากษาตัดสิน เพื่อปรึกษาหารือ กำหนด อนาคตของผู้ต้องขังนั้น ๆ

(3) เพื่อให้การบำเพ็ญกรณกิจขององค์กรดังกล่าวนี้เกิดประโยชน์มากที่สุดควรมี ศูนย์กลางอำนวยความสะดวกหรือประสานงานเท่าที่จะสามารถจัดหาได้

3.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์หลังปล่อยในประเทศอังกฤษ

ในปัจจุบันประเทศอังกฤษมีกฎหมายที่ชื่อว่า พระราชบัญญัติการคุมความประพฤติผู้กระทำ ผิด 1907 (Probation of Offenders Act 1907) เป็นพระราชบัญญัติที่กล่าวถึงการคุมประพฤติ รวมถึง อำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ของพนักงานคุมประพฤติ ซึ่งในบทที่ 4 ของพระราชบัญญัตินี้ ได้บัญญัติไว้ว่า

“บทที่ 4 เป็นหน้าที่ของพนักงานคุมประพฤติ ในการที่จะกระทำการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ภายใต้ การชี้แนะของศาล

(a) พบปะหรือรับรายงานจากบุคคลที่อยู่ภายใต้การคุมประพฤติในช่วงเวลาที่เหมาะสม ตาม คำสั่งโดยเฉพาะเจาะจง หรือตามที่เจ้าพนักงานคุมประพฤติเห็นสมควร

(b) ตรวจสอบว่าบุคคลที่ถูกคุมประพฤติปฏิบัติตามเงื่อนไขในการคุมประพฤติหรือไม่

(c) รายงานศาลถึงความประพฤติของผู้ถูกคุมประพฤติ

(d) ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ และเป็นเพื่อนให้คำปรึกษากับบุคคลที่ถูกคุมประพฤติ และหาก เห็นว่าจำเป็น อาจพยายามให้ความช่วยเหลือในการหางานที่เหมาะสมแก่เขา”

และในอังกฤษจะมีกฎหมายอื่น ๆ อีกมากมายที่บัญญัติขึ้นเพื่อที่จะช่วยให้อำนาจของพนักงาน คุมประพฤติจากบทบัญญัติข้างต้นนั้นเป็นรูปธรรมมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ใน Criminal Justice Act 2003 ที่จะมีการต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำผิด โดยจะระบุเอาไว้อย่างชัดเจนว่ามีมาตรการ อะไรบ้างที่จะนำมาใช้ได้กับผู้กระทำผิดคนนั้น ๆ ให้เหมาะสมกับพฤติการณ์ เช่น คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับที่พัก อาศัย (Residence Requirement) ในมาตรา 206 เป็นต้น

บทบัญญัติข้างต้นนี้เป็นเพียงแค่ตัวอย่างหนึ่ง ที่จะนำมาใช้กับควบคู่ไปกับพระราชบัญญัติ แก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมผู้กระทำผิด 1974 กล่าวคือ นำเอามาตรา 206 หรือมาตราอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการ

สงเคราะห์หลังปล่อยที่กำหนดอยู่ใน Criminal Justice Act 2003 หรือกฎหมายอื่น ๆ มาใช้ โดยอาศัยอำนาจของพนักงานคุมประพฤติที่ระบุไว้ใน (d) ของ Probation of Offenders Act 1907 ก็จะส่งผลให้อำนาจของพนักงานคุมประพฤติในบทที่ 4 ของ Probation of Offenders Act 1907 นั้นมีความชัดเจน

จะเห็นได้ว่าการสงเคราะห์หลังปล่อยของอังกฤษ มักจะนำมาใช้ควบคู่กับมาตรการทางสังคม (Community Orders) หรือใช้ระหว่างที่ผู้กระทำผิดถูกพิพากษาให้มีความผิดแต่ให้รอการลงโทษ (Suspended sentence Order) จึงเป็นการสงเคราะห์แบบบังคับ (Compulsory After - Care) ที่เมื่อมีคำสั่งนั้นแล้ว ผู้กระทำผิดจะต้องทำตาม ถึงแม้จะไม่เต็มใจก็ตาม

3.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์หลังปล่อยในประเทศญี่ปุ่น

ในปัจจุบันประเทศญี่ปุ่นจะมีกฎหมายที่ชื่อว่า The Rehabilitation and Probation Act 2007 ที่เป็นกฎหมายที่รวมรวมการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดกับมาตรการคุมประพฤติต่างๆ ที่ใช้ในประเทศญี่ปุ่น รวมถึงการสงเคราะห์หลังปล่อยที่จะนำมาใช้ร่วมกับมาตรการต่างๆ ในส่วนของการสงเคราะห์หลังปล่อยนั้น มีบทบัญญัติที่น่าสนใจที่ได้บัญญัติเอาไว้โดยเฉพาะในบทที่ 5 ซึ่งเป็นการบัญญัติกฎหมายที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังพ้นโทษ (Urgent Aftercare of Discharged Offenders) ซึ่งเป็นการให้การสงเคราะห์แก่ผู้ที่พ้นโทษไปแล้ว และเป็นการสงเคราะห์แบบไม่บังคับ (Voluntary After-Care) โดยจะบัญญัติอยู่ในมาตรา 85-86 ของพระราชบัญญัติดังกล่าว

สองมาตราที่กล่าวข้างต้นเป็นเพียงหนึ่งในตัวอย่างของความชัดเจนของกฎหมายญี่ปุ่นที่น่าเอามาตรการสงเคราะห์หลังปล่อยมาใช้ ยังมีอีกหลายมาตราในพระราชบัญญัตินี้ที่กล่าวถึงการสงเคราะห์หลังปล่อย ซึ่งจะนำมาใช้ในกรณีต่างจากสองมาตรานี้ เช่น การใช้มาตรการสงเคราะห์หลังปล่อยแบบบังคับเหมือนของอังกฤษ ที่จะนำมาใช้ควบคู่ไปกับการคุมประพฤติหรือรอการลงโทษ เป็นต้น จึงถือได้ว่าประเทศญี่ปุ่นนั้นเป็นประเทศแรกๆ ที่นำเอามาตรการสงเคราะห์หลังปล่อยแบบไม่บังคับ มาบัญญัติเป็นกฎหมายบังคับใช้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ

3.4 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์หลังปล่อยในประเทศเยอรมัน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์หลังปล่อยและเงื่อนไขต่างๆ นั้น กรมราชทัณฑ์มีหน้าที่เตรียมผู้ต้องขังสำหรับการกลับเข้าสู่สังคม ส่วนสำนักงานคุมประพฤตินั้นมีหน้าที่ช่วยผู้พ้นโทษจัดการกับการดำเนินชีวิตภายหลังปล่อย เมื่อไม่กี่ปีที่ผ่านมา ช่องว่างระหว่างสองหน่วยงานนี้มีความชัดเจน จึงมีการพยายามที่จะปิดช่องว่างเหล่านั้นโดยการเพิ่มความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานนี้ให้มีความชัดเจนขึ้น และในขณะเดียวกันนั้นสำนักงานคุมประพฤติก็จะร่วมมือกับเจ้าพนักงานตำรวจมากขึ้น ในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำของผู้พ้นโทษ โดยในเยอรมัน ได้เริ่มมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์หลังปล่อยในปี 2007 โดยสมานิติบัญญัติได้มีการแก้ไขมาตรา 68 Criminal Code และเพิ่มเติมเกี่ยวกับการกำหนดเงื่อนไขหลังปล่อย (Post Prison Supervision) และเงื่อนไขการคุมประพฤติ โดยลักษณะจะเป็นการสงเคราะห์หลังปล่อยแบบบังคับ ดังนี้

มาตรา 68(1) Criminal Code “บุคคลผู้ได้รับโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 6 เดือน ในข้อหาที่กฎหมายกำหนดให้มีเงื่อนไขได้นั้น ศาลอาจมีคำสั่งเพิ่มเติมจากคำพิพากษา หากมีโอกาสเป็นไปได้ว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดอีก” โดยเงื่อนไขต่างๆ นั้น จำคุกกำหนดอยู่ในมาตรา 68(b)(1) ซึ่งจะมีข้อความดังต่อไปนี้

“ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขหรือคำสั่งต่างๆ ดังต่อไปนี้ต่อผู้กระทำผิดได้ ภายในระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนด โดยตรงต่อผู้กระทำผิด

1. ห้ามมิให้ย้ายภูมิลำเนาหรือที่พักอาศัย หรือสถานที่ที่กำหนดโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

2. ห้ามไปยังสถานที่ที่อาจทำให้ผู้นั้นกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีก

3. ห้ามติดต่อกับเหยื่อ หรือบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่อาจชักนำให้ผู้นั้นกระทำความผิดอีก

4. ห้ามทำกิจกรรมบางอย่างที่มีลักษณะเป็นการหาประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการก่ออาชญากรรม

5. ห้ามครอบครอง หรือมอบหมายให้ผู้อื่นเก็บรักษาสินของที่อาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกในอนาคต

6. ห้ามครอบครอง หรือขับขี่ยานยนต์หรือยานพาหนะอื่น ๆ ที่ผู้นั้นอาจนำไปใช้ในการกระทำความผิด

7. รายงานตัวในวันเวลาที่กำหนด ต่อเจ้าพนักงานที่มีอำนาจ หรือเจ้าพนักงานอื่น ๆ หรือเจ้าพนักงานคุมประพฤติ

8. รายงานทันทีที่มีการเปลี่ยนแปลงที่พักอาศัยหรือเปลี่ยนแปลงงานต่อเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ

9. รายงานตัวในกรณีที่ไม่สามารถทำงานทำได้ต่อตัวแทนจัดหางาน หรือต่อหน่วยงานการจัดหางานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

10. ห้ามดื่มสิ่งมีนเมาหรือยาเสพติด หากมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าการเสพอาจก่อให้เกิดการกระทำความผิดซ้ำขึ้นอีกได้

11. ไปพบหมอวินิจฉัยโรค หรือหมอโรคจิต ภายในเวลาที่ระบุ หรือช่วงระยะเวลาที่กำหนด

12. ติดอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์เพื่อติดตามตัวตลอดเวลา แต่ต้องไม่ก่อให้เกิดความรำคาญแก่ผู้นั้น”

มาตรา 68(f) “(1) ผู้ใดต้องคำพิพากษาในคดีเดียวหรือหลายคดีรวมกันให้จำคุกไม่น้อยกว่าสองปี หรือไม่น้อยกว่าหนึ่งปีสำหรับข้อหาที่กำหนดในมาตรา 181b และผู้นั้นได้รับโทษครบถ้วนแล้ว เงื่อนไขต่างๆ จะนำมาใช้กับผู้นั้นได้ เว้นแต่ได้กำหนดวิธีการฟื้นฟูผู้กระทำผิดวิธีอื่นๆ ไว้แล้ว

(2) ศาลอาจมีคำสั่งยกเลิกเงื่อนไขนั้น หากมีเหตุผลอันควรเชื่อได้ว่าผู้นั้นจะไม่กลับมาก่อทำความผิดอีก”

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบปัญหากับกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศไทยไม่ได้มองข้ามมาตรการสงเคราะห์หลังปล่อยอย่างสิ้นเชิง สังเกตได้จากในอดีตที่ผ่านมา ผู้มีอำนาจในการบริหารกิจการบ้านเมืองก็ได้พยายามที่จะนำเอามาใช้ ส่งผลให้ในเวลาต่อมาได้เริ่มมีการบัญญัติกฎหมายที่เอาหลักของการสงเคราะห์หลังปล่อยมาใช้ แต่เนื่องจากประเทศไทยยังไม่มีพระราชบัญญัติสงเคราะห์หลังปล่อย หรือพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดโดยตรง กฎหมายที่บัญญัติก็กระจัดกระจายและไม่มีความชัดเจน การบังคับใช้กฎหมายจึงไม่เป็นเอกภาพและไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เมื่อศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น อังกฤษและเยอรมันแล้วนั้น จะเห็นว่าในประเทศญี่ปุ่นและเยอรมันนั้นได้นำเอาการสงเคราะห์หลังปล่อยมาบัญญัติเป็นกฎหมายอย่างชัดเจน และบังคับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนในประเทศอังกฤษที่เป็นระบบคอมมอนลอว์ ถึงแม้จะไม่มีกรบัญญัติอย่างชัดเจนเหมือนประเทศญี่ปุ่นและเยอรมันที่เป็นระบบซีวิลลอว์ แต่อังกฤษก็นำเอาการสงเคราะห์หลังปล่อยมาใช้ได้อย่างเป็นระบบ เพราะมีการบัญญัติกฎหมายที่เชื่อมโยงและส่งเสริมกัน อันเป็นการเปิดโอกาสให้นำมาตรการสงเคราะห์หลังปล่อยมาใช้เพื่อแก้ไขฟื้นฟูผู้กระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในวันที่ 11 สิงหาคม 2559 สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบร่างพระราชบัญญัติคุ้มครองประพฤติ ฉบับใหม่ ที่จะมาใช้แทน พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุ้มครองประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ซึ่งขั้นตอนต่อไปอยู่ระหว่างการนำร่างพระราชบัญญัติขึ้นทูลเกล้าเพื่อทรงลงพระปรมาภิไธย โดยในหมวดที่ 6 ของร่างพระราชบัญญัติดังกล่าว จะเป็นเรื่องของ “การสงเคราะห์” โดยเฉพาะ โดยจะบัญญัติอยู่ในมาตรา 40-43 หากพิจารณาดูแล้วจะเห็นได้ว่า การสงเคราะห์ที่บัญญัติเพิ่มเติมเข้ามาใหม่ในร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ จะเป็นการสงเคราะห์แบบไม่บังคับ (Voluntary After-Care) หมายถึงว่า จะใช้บังคับก็ต่อเมื่อผู้กระทำผิดที่ได้รับการปล่อยตัว ไม่ว่าจะปล่อยแบบมีเงื่อนไขคุ้มครองประพฤติ หรือปล่อยตัวเมื่อพ้นโทษ ต้องการความช่วยเหลือ ซึ่งจะเปรียบเทียบกับกับการสงเคราะห์หลังพ้นโทษ (Urgent Aftercare of Discharged Offenders) ของประเทศญี่ปุ่นนั่นเอง แต่จะเห็นได้ว่าในมาตรา 40 วรรคท้ายของร่างพระราชบัญญัตินี้ กล่าวว่า “การบริหารจัดการ การกำหนดมาตรฐานการสงเคราะห์ รายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์ รวมถึงหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขในการให้ความสงเคราะห์ในหมวดนี้ ให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด” นั้นหมายถึงหลักเกณฑ์ วิธีการต่าง ๆ จะต้องไปบัญญัติในระเบียบรัฐมนตรีต่างหาก ซึ่งหากเปรียบเทียบกับของประเทศญี่ปุ่นที่ ระบุเอาไว้ในมาตรา 85-86 ของ The Rehabilitation and Probation Act 2007 จะมีการกล่าวถึงขั้นตอนต่าง ๆ เอาไว้อย่างชัดเจน และนี่ก็คือข้อแตกต่างที่อาจทำให้แม้ประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้ขึ้น ก็ไม่น่าจะแก้ปัญหारेื่องการบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสงเคราะห์หลังปล่อยได้นั่นเอง

5. บทสรุปและข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหา

เพื่อให้การสงเคราะห์หลังปล่อยในประเทศไทยบรรลุวัตถุประสงค์ในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้กระทำผิดให้กลับตนเป็นพลเมืองดี และไม่หวนกลับไปกระทำผิดอีก ผู้เขียนเห็นว่า

1. ควรแก้ไขปรับปรุงกฎหมายบังคับโทษที่มีอยู่เดิมให้มีความทันสมัย เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือ พระราชบัญญัติราชทัณฑ์ พ.ศ. 2479 และ พระราชบัญญัติวิธีดำเนินการคุมความประพฤติตามประมวลกฎหมายอาญา พ.ศ. 2522 ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขใหม่ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการบังคับโทษจำคุกสมัยใหม่นั้นก็คือ “เพื่อให้ผู้กระทำผิดกฎหมายสามารถที่จะดำรงชีวิตในอนาคตได้โดยปราศจากการกระทำความผิดและมีความรับผิดชอบต่อสังคม” นั้นเอง โดยอาจจะเพิ่มเติมในส่วนของหน้าที่ความรับผิดชอบของเจ้าพนักงานคุมประพฤติ ไม่ต้องไปใช้ข้อกำหนด หรือ ข้อบังคับใดๆ เป็นการต่างหากอีก เพื่อให้เกิดความชัดเจน

2. ควรที่จะมีกฎหมายบังคับโทษที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยนักโทษขึ้นมา โดยเฉพาะ และควรที่จะต้องมีมาตรการสงเคราะห์หลังปล่อยแทรกเข้าในกฎหมายนั้น ๆ โดยกำหนดวิธีปฏิบัติให้มีความชัดเจน ไม่ต้องไปใช้ข้อกำหนดหรือข้อบังคับใดๆ อีก ที่สำคัญคือ กฎหมายที่บัญญัตินั้นจะต้องมีฐานะไม่ต่ำกว่าพระราชบัญญัติ เพราะจะทำให้มีการบังคับใช้ได้อย่างทั่วไป ทั้งนี้อาจยึดแนวทางตามกฎหมายของประเทศญี่ปุ่น นั่นก็คือ “The Rehabilitation and Probation Act 2007” เพราะเป็นประเทศที่มีระบบกฎหมายเหมือนของประเทศไทย และสภาพสังคมใกล้เคียงกับประเทศไทยมากกว่า เยอรมันหรืออังกฤษ

3. เมื่อมีกฎหมายเกี่ยวกับการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยนักโทษใช้อย่างชัดเจนแล้ว ควรจะมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบตามกฎหมายนั้นขึ้นโดยเฉพาะ โดยอาจจะรวมอยู่กับกรมคุมประพฤติ แต่ต้องมีหน้าที่เฉพาะเพื่อการสงเคราะห์หลังปล่อยเท่านั้น เพื่อที่จะไม่ให้เจ้าพนักงานคุมประพฤตินั้นมีหน้าที่มากเกินไป แต่จะต้องมีการประสานงานร่วมกันไม่ใช่ต่างคนต่างทำหน้าที่ของตน เช่น เมื่อมีรายงานการสืบเสาะคุมประพฤติขึ้น รายงานนั้นก็ตื่อนำมาใช้กับผู้กระทำผิดผู้นั้นทั้งกระบวนการการบังคับโทษ เป็นต้น อีกทั้งหน่วยงานที่จะถูกจัดตั้งขึ้นมานั้น จะต้องระบุเอาไว้ในกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขฟื้นฟูพฤตินิสัยนักโทษให้ชัดเจน โดยกำหนดทั้งองค์ประกอบของหน่วยงาน และอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานนั้น ๆ

4. ควรจัดระบบการศึกษากฎหมายเพิ่มเติม โดยให้มีการศึกษากฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการบังคับโทษทางอาญาขึ้นอย่างจริงจังในทุกสถาบัน โดยเพิ่มเข้าไปเป็นวิชาพื้นฐานในการศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อที่จะทำให้มีนักกฎหมายที่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายบังคับโทษทางอาญามากขึ้น อันจะทำให้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานของรัฐบาล ประชาชน โดยเฉพาะนักการเมือง เกิดความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญในการสงเคราะห์หลังปล่อย ตลอดจนให้ความร่วมมือ และผลักดันให้มีการดำเนินงานอย่างจริงจังและกว้างขวาง เพราะความร่วมมือของประชาชนจะมีผลอย่างมากต่อความสำเร็จของการสงเคราะห์หลังปล่อย

6. เมื่อมีการศึกษาและการประชาสัมพันธ์อย่างจริงจังแล้ว จะต้องส่งผลให้ประชาชนทั่วไปเปลี่ยนแปลงความรู้สึก ทศนคติที่มีต่อผู้พ้นโทษ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกับรัฐในการให้การสงเคราะห์ผู้พ้นโทษ ให้มีโอกาสดับตนเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม

7. มีการติดตามการดำเนินงานที่เกี่ยวกับการสงเคราะห์หลังปล่อยอย่างต่อเนื่อง ลีคซิ่งและแพร์หลาย เพื่อที่จะนำมาตรการที่ใช้อยู่มาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยรับฟังความคิดเห็นจากภาคเอกชน เพื่อให้การสงเคราะห์หลังปล่อย เป็นการดำเนินการเพื่อสังคมอย่างแท้จริง

บรรณานุกรม

คณิต ฅ นคร. กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2555.

ทวี ชูทรัพย์. “การสงเคราะห์ผู้ต้องขังและผู้พ้นโทษในต่างประเทศ.” เอกสารในการ สัมมนาเรื่อง การสงเคราะห์ผู้กระทำผิดและผู้พ้นโทษ. สภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทย, 2532.

ธานี วรรณทร์. กฎหมายว่าด้วยการบังคับโทษจำคุก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2554.

ธานี วรรณทร์. กฎหมายราชทัณฑ์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2558.

นันทนา ชัยจิตวนิช. “ความเป็นไปได้ในการพัฒนาบทบาทขององค์กรเอกชนต่อการสงเคราะห์หลังปล่อย : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์กรเอกชนในกรุงเทพมหานคร.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

วรรณิ วิชิตนันท์. “ความจำเป็นของการปรับปรุงและขยายงานบ้านกึ่งวิถี.” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2522.

Patrick Barry. The Organization of After – Care. London : Her majesty’s stationary office, 1966.